

Forslag til folketingsbeslutning

vedrørende produktion og eksport af krigsmateriel

Fremsat den 24. januar 1978 af Niels Helveg Petersen (RV), Bolvig (RV) og Svend Haugaard (RV).

Folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte forslag til revision af lov nr. 139 af 7. maj 1937 om kontrol med tilvirkning af krigsmateriel m.m., som ændret ved § 37 i lov nr. 213 af 4 juni 1965.

Revisionen skal ske efter følgende retningslinjer:

1. Definitionen af hvad, der forstås ved krigsmateriel, gøres tidssvarende, således at krigsmateriel bringes til at omfatte ikke blot våben i egentlig forstand, men også komponenter og know-how m.v.

2. Der gennemføres et forbud imod eksport af krigsmateriel.

3. Der udpeges et tilsynsråd, der fører tilsynet med det eksisterende statens våbenkontrol. Hvert af de i folketingets finansudvalg repræsenterede partier udpeger et medlem til tilsynsrådet.

4. Tilsynsrådet afgiver hvert år til folketinget en offentlig beretning om sin virksomhed, herunder omfanget og arten af tilladelser til tilvirkning af krigsmateriel.

5. Der indføres ret til at nægte at medvirke til tilvirkning af krigsmateriel m.v. uden for-tabelse af rettigheder.

Bemærkninger til forslaget

Den gældende lov om tilvirkning af krigsmateriel går tilbage til maj 1937 og må i dag anses for at være både forældet og utilstrækkelig. Der er på det tekniske og især det militærtekniske område foregået en rivende udvikling, der gør det nødvendigt at udvide opfattelsen af, hvad der skal forstås ved krigsmateriel. Krigsmateriel er ikke kun våben i egentlig forstand, men i lige så høj grad know-how og komponenter, der indgår i våben eller våbensystemer.

I gældende lov er der ikke forsøgt nogen indkredsning af, hvad der nærmere skal forstås ved krigsmateriel. Det er overladt til regeringen ved kgl. anordning at fastlægge begrebets nærmere indhold. Det må ligeledes anses for at være en mangel i gældende lovgivning, at offentligheden og lovgivningsmagten er uden muligheder for at skaffe sig indblik i omfanget og arten af den tilvirkning af krigsmateriel der finder sted.

Først og fremmest af disse grunde har en arbejdsgruppe med tilknytning til det radikale venstre i nogen tid arbejdet med problemerne vedr. tilvirkning og eksport af krigsmateriel. Efter den radikale folketingsgruppes opfattelse er der et klart behov for revision, skærpelse og modernisering af gældende lov. Arbejdsgruppen har udarbejdet vedføjede udkast til ændret krigsmateriellov, som forslaget til folketingsbeslutning bygger på. Når forslagsstillerne har valgt at fremsætte forslag til folketingsbeslutning i stedet for et egentligt lovfor-slag, er grunden, at det ved et forslag til folketingsbeslutning er muligt på en klar og overskuelig måde at sætte søgelyset på lige netop de punkter i forslaget, der er nydannelser i forhold til den gældende lov.

Hovedmotiverne til fremsættelsen af forslaget til folketingsbeslutning er især følgende:

Den globale produktion af ødelæggelsesmidler

har et katastrofalt omfang. Våbenkapløbet lægger beslag på økonomiske og materielle ressourcer, der er hårdt brug for i anstrengelserne for at skabe økonomisk udvikling i den store del af verden, hvor befolkningerne lever under vilkår, præget af underernæring, sygdom og uvidenhed.

Den danske produktion af krigsmateriel er i verdensmålestok ubetydelig, men det fritager os ikke for medansvar for udviklingen.

Danmark bør forberede sig til i de kommende år at spille en mere aktiv rolle i bestræbelserne for at sikre en begyndende nedrustning. Det kræver en indsats over et bredt felt. Det er bl.a. af største betydning, at der i Danmark skabes en bred folkelig opinion bag nedrustningsbestræbelserne. En sådan folkelig opbakning er et nødvendigt grundlag for en dansk politisk og diplomatisk indsats på alle niveauer for at fremme nedrustningsbestræbelserne bl.a. under FN's specialsesion om nedrustning i forsommeren 1978.

Det er af helt afgørende betydning for vore muligheder for at spille en rolle på dette vitale område, at vi ikke nøjes med i ord at bekæmpe våbenkapløbet.

Hvis vi virkelig ønsker med effekt at bidrage til en mere menneskelig udvikling, må vi være rede til at lade handling følge ord.

Derfor ønsker forslagsstillerne, at der gennemføres forbud imod eksport af krigsmateriel fra Danmark, og derfor ønsker forslagsstillerne, at der skabes mere offentlighed og bedre kontrol med tilvirkningen af krigsmateriel. Et sådant initiativ fra dansk side vil være med til at sikre, at Danmark kan udnytte alle sine muligheder for at påvirke udviklingen på nedrustningens område. Både på kort og langt sigt må nedrustningsbestræbelserne være et hovedpunkt i Danmarks internationale politik.

Bilag*Udkast til ny krigsmateriellov, udarbejdet af arbejdsgruppe under det radikale venstre.**Lovens formål*

§ 1. Lovens formål er at sikre en parlamentarisk styring og kontrol af danske virksomheders produktion af og handel med krigsmateriel.

Statens krigsmaterielråd

§ 2. De virksomheder, som omfattes af denne lov, underkastes tilsyn af et dertil nedsat råd (statens krigsmaterielråd).

Stk. 2. Rådet består af 5 medlemmer. Justitsministeren udnævner rådets formand, 2 medlemmer (militært sagkyndige) udnævnes af forsvarsministeren, 1 af ministeren for handel, håndværk, industri og søfart og 1 af finansministeren.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter efter forhandling med statens krigsmaterieltilsyn de nærmere regler om rådets organisation og virksomhed.

Statens krigsmaterieltilsyn

§ 3. Til at føre tilsyn med rådets virksomhed udpeges et tilsynsråd (statens krigsmaterieltilsyn) bestående af repræsentanter for de i folketingets finansudvalg repræsenterede partier. Hvert parti vælger 1 repræsentant.

Stk. 2. Statens krigsmaterieltilsyn afgiver en årlig beretning om sin virksomhed til folketinget. Beretningen skal indeholde oplysninger, der giver mulighed for, at offentligheden kan få indblik i arten og omfanget af krigsmaterielaktiviteten i Danmark.

Stk. 3. Hvor afgørende hensyn til sikkerheden taler derfor, kan tilsynsrådet pålægges tavshedspligt med hensyn til, hvad det får oplyst.

Bestemmelse af krigsmateriel

§ 4. Ved krigsmateriel skal i denne lov forstås såvel militære som militærindustrielle varer og tjenesteydelser (herunder know-how). Varer eller tjenesteydelser bestemmes som militære eller militærindustrielle ud fra deres aftager, art eller anvendelse.

Stk. 2. Justitsministeren bestemmer efter forhandling med statens krigsmaterieltilsyn, hvilke nærmere angivne kategorier af varer og tjenesteydelser der i henhold til stk. 1 skal eller ikke skal anses som krigsmateriel.

Produktion og handel med krigsmateriel

§ 5. Det er forbudt danske virksomheder at eksportere krigsmateriel.

§ 6. Det er forbudt danske virksomheder uden tilladelse fra statens krigsmaterielråd at udvikle eller producere, købe eller sælge, leje eller udleje, låne eller udlåne, transportere, besidde eller på anden måde befatte sig med krigsmateriel.

Ansøgning og tilladelse

§ 7. Ansøgning om tilladelse fra statens krigsmaterielråd til krigsmaterielvirksomhed i henhold til denne lovs § 6 skal indeholde alle fornødne oplysninger dels om den ansøgende virksomhed, dens art og beliggenhed, dens ledelse, kapital- og ejerforhold samt stedet for krigsmaterielvirksomheden og dels om krigsmaterielvirksomhedens art og omfang, dens aftager og anvendelse.

§ 8. Tilladelse til krigsmaterielvirksomhed meddeles indtil videre og på de nærmere betingelser, som rådet i hvert enkelt tilfælde finder fornødent at foreskrive. Tilladelsen kan tilbagekaldes, når de fastsatte betingelser

ikke er overholdt eller særlige forhold taler herfor.

Stk. 2. Tilladelsen kan kun meddeles offentlige institutioner, personer, der har dansk indfødsret, og aktieselskaber, som har deres hjemsted her i landet, og i hvis vedtægter det er bestemt, at aktierne skal lyde på navn, og at samtlige bestyrelsesmedlemmer, direktører og prokurister skal have dansk indfødsret. Tilladelse kan ikke meddeles, når der i den pågældende virksomhed er eller agtes anbragt udenlandsk kapital.

Stk. 3. I tilladelser til krigsmaterielvirksomhed, som meddeles aktieselskaber, skal der som vilkår optages bestemmelser til regulering af selskabets årlige udgifter til administration, tantiemer, reparationer, fornyelser, afskrivninger og henlæggelser.

Stk. 4. Et aktieselskab, der har opnået tilladelse til krigsmaterielvirksomhed, må ikke uden rådets samtykke ændre sine vedtægter, udvide sin aktiekapital eller optage lån.

Stk. 5. Ingen politisk valgt eller offentligt ansat person kan være medlem af repræsentantskab, bestyrelsesmedlem, direktør eller agent for nogen virksomhed, som har tilladelse til krigsmaterielvirksomhed.

§ 9. Rådets tilladelse til krigsmaterielvirksomhed meddeles samtidigt og særskilt til den pågældende virksomhed, dens medarbejdere og den kommune, hvori aktiviteten skal foregå eller udgå fra.

Kontrol

§ 10. Enhver arbejdssøgende eller ansat kan nægte at påtage sig arbejde vedrørende krigsmateriel uden derved at fortabe retten til arbejdsløshedsunderstøttelse eller anden social bistand. En ansats nægtelse af at påtage sig arbejde vedrørende krigsmateriel kan ikke anses som misligholdelse af ansættelsesaftalen.

§ 11. De af loven omfattede virksomheder er forpligtede til på tro og love at give rådet oplysninger om alle forhold vedrørende virksomheden og dens krigsmaterielvirksomhed, som rådet anser det for nødvendigt at få kundskab om.

Stk. 2. Det påhviler de pågældende virksomheder senest 3 måneder efter regnskabsårets afslutning at tilstille rådet en årsberetning omfattende oplysninger om krigsmateriel-

elvirksomhedens aftager, art, omfang og anvendelse samt virksomhedens årsregnskab.

Stk. 3. De pågældende virksomheder er pligtige at give rådet adgang til forretningsbøger af enhver art, aktiebøger, regnskabsbilag, kontrakter m.m.

Stk. 4. Rådets medlemmer og de til dets bistand tilknyttede personer, som af rådet bemyndiges dertil, har ret til, når som helst det ønskes, at få adgang til de virksomheder, der er underkastet tilsyn.

§ 12. Ud over at føre kontrol med virksomheder, der har tilladelse til krigsmaterielvirksomhed, påhviler det krigsmaterielrådet at holde øje med, om der af andre virksomheder drives ulovlig krigsmaterielvirksomhed.

§ 13. Konstaterer rådet overtrædelser af denne lov eller misligholdelse af betingelserne for tilladelse til krigsmaterielvirksomhed, overgives sagen til justitsministeren til eventuel videre efterforskning og afgørelse af spørgsmålet om tiltalerejsning. Er der tale om overtrædelser begået af virksomheder med tilladelse til krigsmaterielvirksomhed, træffes der samtidig bestemmelse om midlertidig eller endelig tilbagekaldelse af tilladelsen.

Anden krigsmaterielvirksomhed

§ 14. Det er forbudt civile myndigheder og institutioner at indgå aftaler vedrørende krigsmateriel uden tilladelse fra statens krigsmaterielråd.

Stk. 2. Det er forbudt forsvaret at indgå aftaler vedrørende krigsmateriel med udenlandske myndigheder, institutioner og virksomheder – herunder sådanne internationale organer – uden tilladelse af statens krigsmaterielråd.

Stk. 3. De nærmere bestemmelser vedrørende stk. 1 og stk. 2 – herunder undtagelser herfra – fastlægges af justitsministeren efter forhandling med statens krigsmaterieltilsyn.

Øvrige bestemmelser

§ 15. Overtrædelse af §§ 5, 6 og 14 straffes i medfør af borgerlig straffelovs § 110 c.

Stk. 2. Overtrædelse af loven i øvrigt eller af vilkår fastsat som betingelse for tilladelse til krigsmaterielvirksomhed straffes med bøde.

Stk. 3. Ved siden af personligt ansvar efter stk. 1 eller 2 kan der pålægges en virksomheds indehaver bødeansvar, selv om lovovertrædelser ikke kan tilregnes ham som forsættelige eller uagtsomme. For overtrædelser begået af aktieselskaber kan bødeansvar pålægges selskabet som sådant. For bødeansvar i medfør af bestemmelserne i dette stykke fast-

sættes ingen forvandlingsstraf.

§ 16. (Ophævelses- og ikrafttrædelsesbestemmelser).

§ 17. Denne lov tages op til revision i folketingsåret 1983-84.